

К. У. Джетър

Шекли и аз се знаем
отдавна

Първите научно-фантастични произведения, които съм прочел, бяха от писателя Робърт Шекли.

Позволете ми да изясня възможното ви объркване от това твърдение. Преди да попадна на работите на Робърт Шекли, бях чел други научно-фантастични произведения. Когато бях дете, на обложката на всяка книга от НФ колекция в местната библиотека имаше отпечатана една малка ракета, вероятно за да могат неграмотните любители на НФ да намерят онова, което търсят. (Не много по-късно аз започнах да се замислям защо ли хора, които не знаят да четат, биха търсили определен вид книги, но така и не можах да си обясня замисъла на библиотекарите.) Започнах от буквата „А“ и продължих да чета методично всички книги от рафтовете. Скоро открих, че има списания, както и книги с меки, ярко изрисувани корици, които просто се натрапваха на човек откъм лавиците на бакалията, в които също имаше от *тези истории*. И започнах да чета и тях. Просветна ми, така да се каже, когато осъзнах, че имената, написани върху кориците на книгите или над заглавията на разказите с много по-малък шрифт, са на хората, които са ги написали. Още повече ми просветна, когато видях, че понякога съществува връзка между някои от тези имена и факта дали разказът е добър, лош, четим или пълен боклук. Тогава излязох от онова състояние на наивност, когато просто четях нещо, върху което имаше нарисувана ракета и започнах да търся *онези имена*.

Първото име беше Робърт Шекли.

Може би в третия или четвъртия брой на „Списание за приказки и научна фантастика“, който купувах още по времето, когато Аврам Дейвидсън го издаваше и то беше най-доброто НФ списание, което някога е имало, бе публикувана първата половина на „Пътешествието на Джое-нис“. То направо ме замая. И досега е така.

Разгършувах се из книгите върху малкия рафт в спалнята си. На гърба на една от тях имаше купон за поръчки по пощата. Аз го отрязах и го изпратих, заедно с тридесет и пет цента, и получих в замяна екземпляр от „Недокоснат от човешки ръце“. Това беше първата ми *лична* покупка на НФ произведение. Първият ми НФ *автор*. Книжката беше жив късмет, находка от разкази на Шекли, които не бях чел преди. Освен това бяха наистина хубави.

С течение на годините съчиненията на Шекли заемаха винаги едно от първите места в желанието ми за притежаване на книги, изпреварвайки за съжаление дори и изданията на ентузиастични като Сакс Ромър. Не ми е трудно да си припомня ярката корица на „Гражданин на Космоса“

или „Поклонение на старата Земя“. Тези книги бяха като коледни подаръци от един друг свят. Куп малки кутийки, подредени една в друга като матрьошки.

Шекли ме разглези като читател в истинския смисъл на думата. След „Пътешествието на Джоенис“ и всички онези разкази, си мислех, че в тази област ще се намерят още много духовити и остроумни неща. Както се оказа, в това отношение останах разочарован. И ако постоянно съм се интересувал, за да не изпусна новите разкази на Шекли, то беше защото разбрах, че той е почти единствената ми връзка с тази област. С него печелиш, без него губиш.

Още от самото начало аз разбрах едно нещо по отношение на произведенията на Шекли: той не само пише смешно и Браян Елдис правилно му е измислил прякора „Саки“ в тази област, но той освен това пише *мъдро*. (И в това отношение също прилича на Саки.) Не мъдро в тежкия смисъл на празно морализиране или предлагане на отегчителни церемонии, а мъдро в смисъл на иносказание или басня. Но не от онези басни, които завършват с някое сладникаво китайско поучение, а такива, които можеш да въртиш в ръката си като скъпоценен камък и всеки път да откриваш нови и нови фасетки. Когато бях дете аз мислех, че разказ като „Отрова за един“ е мъдър съвет как да останеш жив в сложната вселена. Сега като се връщам към него, макар да не съм напълно сигурен какво наистина означава, съм далеч по-уверен, че всъщност казва много повече от онова, което съм разбрал тогава.

Шекли винаги е притежавал висока степен на разбиране значението на думите. В търговски смисъл това е и негово проклятие, защото той никога не успя да постигне изкуството да каже малко или дори нищо, което след това да издуе в един празен балон. Той притежава онази ерудиция, която наполовина с водевилна *закачка*, наполовина с *парадоксална загадка* от Зен-будизма предизвиква неговия смях, излиза от сцената и натоварва ума ти само с няколко думи и една от предизвикателните му усмивки. Да би могъл да надраска някой многотомен, разводнен роман по подобие на Толкин, сега той вероятно би бил богаташ. Но ние щяхме да сме победни.

Аз имах късмет. Успях да се запозная с много от героите си в областта на научната фантастика. Запознах се с Боб когато живеех в Портланд, Орегон. Фактът, че той живееше там, бе може би още един от факторите, който ме накара да запраша нататък. Щом като тази област е привлякла по някакъв начин един известен гражданин на света като Шекли, аз трябваше да разбера с какво. Не съм сигурен дали изобщо

съм разбрал. По типичен за Шекли начин, той го обясняваше като резултат от верига обстоятелства, които го завели на едно място, където не беше нито повече, нито по-малко щастлив от където и да било другаде. За мен това показва колко истински извънземно същество е Боб. Неговите разкази биха могли да се разглеждат като доклади, изпращани до друг свят от един малко занемарен, но достатъчно удобен преден пост, чиито туземци хем забавляват, хем озадачават кореспондента.

Естествено че ние всички сме мамени от този човек. Дори и в този момент.

Това не е последният том от събраните разкази на Шекли. Това са *засега* събраните разкази. Той все още пише и все още получава високите оценки, които са далеч над възможностите на други писатели. Може да изчакате да се появи и шести том или да направите като мен: да сграбчвате всеки нов разказ на Шекли, докато прелита покрай вас.

Лос Анджелис, Калифорния
10 декември 1990 г.

КРАЙ

© 1991 К. У. Джетър
© 1997 Рени Димитрова, превод от английски

К. W. Jeter
Sheckley and I Go Back a Long Ways, 1991

Сканиране и разпознаване: Mandor, 2008

Издание:

Робърт Шекли. Събрани разкази, том 5
„Мирам“ ЕООД, София, 1997
Превод: Рени Димитрова, 1997
ISBN: 954-9513-08-4 (т.5)

The Collected Short Fiction, Book Five, 1991

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/8764>]